

Nem

1880

Kern 1886

Duss. n. Kern 3482(7)

SPECIMEN INAUGVRALE MEDICVM
DIABETIS
INDOLEM AC MEDELAM
SISTENS

QVOD
GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
CONSENSV

PRAESIDE
D. IO. FR. GOTTL. GOLDHAGEN

PROFESSORE MEDICINAE, PHILOSOPHIAE

ET

HISTORIAE NATVRALIS PVBLICO ORDINARIO, CMT.

PRO GRADV DOCTORIS
SOLEMNITER CONSEQVENDO

AD D. X. NOVEMBR. MDCCLXXXVI.

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

A V C T O R
VALENTINVS THEOPHILVS GERTH

MARIEBVRGO - BORVSSVS OCCIDENTALIS.

HALAE,

FORMIS I. C. HENDELII.

ra
ca
et
du
fu
au
m
ui
co
ad

§. I.

Cum multis magnisque, nec facile superandis difficultatibus excretionis urinae immodicae, quam *diabetem* vocant, theoria premitur, et hae difficultates praecipue in fontis et aquae ductuum, adeo ingentem urinae quantitatem suppeditantium, determinatione consistunt; tum auctorum de hoc obiecto dissensum non est, quod mireris. Sin igitur in comparandis sibi inuicem reconciliandis, quantumuis diuersis, medicorum opinionibus, inque iis momentis, quae ad commodum artis exercitium fructuosa inveniuntur,

A

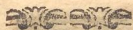
untur,

untur, ex rudi indigestaque mole eruendis laudis quod
aliquid inest et vtilitatis, quodammodo et ego de
mereri mihi videor de artis pomeroiis extenden- ca
dis, dum animum cepit cogitatio, diabetis indo- sti
lem ac medelam paullo curatius inuestigandi. pin
sub
R
ing

§. 2.

Vt vero diabetem ab aliis, quae faciem co
similem prae se ferunt, mictionis vitiis probe di- pa
stinguamus, imprimis veram diabetis notionem ren
adumbrare placet. Veri enim a spurio distin- vt
ctionem receptam vides a scholis medicorum, vt tio
tamen difficile dictu sit, quibus criteriis vtrum- ra
que affectum discernant. Vrina vel tenuis, cit
aquea, supra potionum modum mingitur, vel qu
quod profuse excernitur, crassius est, turbidum, Su
albidum, veluti chylosum, alias et sapore, odore, riu
colore melleo: quin perhibent interdum more nu
lienteriae potum prae siti auide magnaue copia ce
haustum celerrimo per corpus, tamquam per lea
siphonem transitu, crudum, qualis sumtus est, cor
ad vrinae receptaculum deferri et eiici. Inde va- riu
ria variorum distinctio inter verum ac spurium dia-
betem inque varios gradus. In spurio vrinam
qua
n

quantitate nimis copiosa excerni cum siti intensa,
debilitate virium, macie, febre lenta, ardore cir-
ca regionem lumbalem, verbo symptomatis he-
cticae confirmatae, interdum cum vrina aliquid
pingue excerni, et tandem vt plurimum mortem
subsequi solere, olim autumavit ETTMVELLE-
RVS^{a)}, et *verum* diabetem immutatam dixit
ingestorum potulentorum per vrinam excretionem,
coeliacae ac lienteriae similem, qua potulenta
parum mutata redduntur quoad colorem, odo-
rem, saporem, vinum rubrum mingitur, cet.
vt subinde tamen coniicias, nimias esse narra-
tiones scriptorum miracula amantium. Huic
rariori quidem diabetis speciei *aliam* adie-
cit, quae coeliaca vrinalis appellari potest, nempe
quando chylus cum vrina, aut loco vrinæ prodit.
Sunt alii, qui hanc ponant inter *verum* et *spu-
rium* diabetem differentiam, vt in hoc vrina te-
nuius plerumque, aquosa et parum a fanitate re-
cedens absque tabe, in illo autem chylosa, mel-
lea et dulcis, oleosa ac cruda conspiciatur cum
corporis colliquatione. Contra ea ab aliis / *u-
ria* dicitur apocenosia vrinaria, quae vrinam si-

A 2

ffit

a) ALLEN Synops. medic. pract. p. 191.

stet vari coloris crassam; *vera*, quae limpidam, aquosam *b*).

§. 3.

Superfluum foret, plura dissensionis et repugnantiae auctorum exempla laudare. Eam vero repugnantiam nullam non tantum vtilitatem spondere, sed multis ambagibus tironum iudicium impedire, de eo qui dubitauerit, neminem fore arbitror, cui scholae iugum detrectare contingit. Nec te rogaturum nunc puto, an e re medicinae esset, si veri ac spurii diabetis notione omnino careres *c*), et diabetis nomine immodicum notares urinae profluvium, serosum, chylisum, *cum* corporis colliquatione coniunctum. Immodicum illud ex mole ingestorum, stimuli diure-

b) cl. DANIEL Syst. aegritud. T. I. p. 122. iuxta auctoritatem cl. STOELLER.

c) Cuius asserti veritatem equidem de omnium reliquorum morborum in legitimos ac spurios diuisione, Pathologis vsitata, valere, non admodum dubito. Medicum enim morbi non nomen quaerere oportet, sed quid causam expediat. Cave igitur, ne ordinem morborum naturalem dirumpas, si aequali morborum faciei, quae vt a causis diuersissimis pendet, ita diuersam requirit methodum, diuisionis fundamentum superstruere placeat.

lam, diuretici proportione, propria cuius homini natura, excretionum reliquarum ratione, et quod maximum in hac re est, ex virium sana, morbosa, constitutione aestimabis, vt inter profluuminum vrinae et corporis colliquationem nexum causalem intercedere, vel illud hanc citius, serius inducere, vel ex vitiata succorum alibilium cohaesione, mixtione, enasci perspicias. Requirit igitur hoc mali genus praeternaturalem corporis conditionem, vel labem fluidorum vel virium corporis, systematis imprimis lymphatici, alienationem vel vtramque *permanentem* factam, vt diabetem haud aegre distinguas ab incontinentia vrinae, a diuresi critica, ab ea denique, quam secundum naturam mouent diuretica, affectus animi tristes, aer humidus, frigidus, rel. dum modo certa animaduertas compertaque momenta, non tantum multitudinem vrinae, quae in spurio auctorum diabete interdum longe copiosius profluit, quam in vero.

§. 4.

Hoc loco non alienum erit a re, vocis diuersitatem memorare, quam ab antiquissimis temporibus vsque ad recentiore aetate affectus

ctus

tus noster sustinuit, prout diuersas de eius origine ac natura ideas conceperunt medici. Et Graecis quidem διαβήτης audit a διαβαίνω, permeo, transeo ^{d)}, δίψακος ^{e)} a διψάω, sitim sentio, vel, si diis placet, a serpente quodam Lybiae incola, δίψας dicto, quod hi, quos mordicus apprehenderit, siti inarescant. Scire tamen conuenit, diabetem quidem ferofum, non vero lacteum chylosumque antiquitati cognitum fuisse, quantum augurari licet ex ARETAEI, GALENI, PAVLI AEGINETAЕ, CELSI aliorumque descriptionibus, qui tunc iam iniciunt mentionem urinae melle quasi tinctae et simul dulcis. Hydropis ad matulam, diarrhoeae urinosae, matulae inter cutem, siphonis urinae, Harnflus, Harnruhr, nomine, postera aetas celebrauit affectum, qui hac ratione incedit:

§. 5.

Diurna est eius creatio, et longo tempore parturitur. Os aegroti ab initio exsiccatur; sali-

d) ὁ καλούμενος ὑδρωψ εἰς ἀμίδα, τινὲς δὲ διαβήτην αὐτὸν ὀνομάζουσιν, ἄλλοι δὲ διάρροϊαν εἰς οὔρα. GALENI. de causis morb.

e) Δίψακος ταχέϊα τῶν πινομένων διέξοδος secundum definitionem AEGINETAЕ. L. III.

gine saliuā albida, spumosa crebro exspuitur; paulo plus lotii, quam moris erat, effunditur absque dolore; fitis vrget, sed nondum vehemens; calefactio parua quidem, sed mordax visceribus, praecordiis, inhaerens exoritur, vt haec comburi videantur; habitus corporis gracilis euadit; circa praecordia sensum grauitatis percipit aeger, et anxius euadit et animo dubius; in regione vesicae nescio, quem frigoris aut caloris descensum sentit, nec raro dolores leuiusculi vagi accedunt. Progressu temporis fitis vehementius afficit, vt nulla sedari possit potatione; indefinens est vrinae profluuium, fitis intolerabilis, potus copiosus, vrinae tamen multitudini non respondens. Nonnullis, imprimis si per breue temporis spatium a mingendo abstinuerint, testes, lumbi et coxae, maximeque pedes intumescunt; totum corpus sub febricula lenta pedetentim consumitur ac veluti liquefcit; sequuntur tabis phaenomena, prostratio virium, anorexia, status cachecticus; sub finem non raro obseruantur raucedo, dyspnoea, peripneumonia, affectus anginoidei, subsultus tendinum, motus conuulsiui vniuersales. Postremo cum dolore mingitur et mors in propinquo est. Vrinae gustus a principio lenis et minime dulcis

dulcis, paulatim tamen falsedine priuatae dulcescit, ex quo conicitur, primum feri partem aquosam, postea ipsam chylosam secedere, argumento diabetis in hecticam transitus et phthisicorum plurimorum insignis sputi dulcedinis ad nauseam vsque molestae.

§. 6.

Diabetes vel protopathicus est vel deuteropathicus, et hic quidem non paucis morbis comitem se iungit. Huc pertinet diabetes, quo infantes verminosi interdum vexantur; atrabilarius *f*); dyarthriticus, in inueterata arthritide extra paroxysmos obuius *g*); scabiosus *h*); diabetes fluxui dysenterico *i*), variolis *k*), morbillis, hypo-

f) Phil. Transact. T. XIX. n. 225. p. 402.

g) SYDENH. de pod. p. 463. SAUV. Nosol. meth. Sp. 6. WHYTT. opp. p. 422.

h) Comm. Lips. XIV. 365. M. N. C. dec. 2. a. 10. p. 162. C. WEBER obs. f. I. p. 62.

i) Secundum obs. OL. BORRICH. Act. Hafn. Vol. I. obs. 42.

k) PLENCIZ de variolis p. 58.

hypochondriasi, hysteriae ^{l)}, rheumati ^{m)}, febrim intermittenti, in primis quae senes diu infestauit, sanguinis detractio, aut aliis, quae vires frangunt, medicamentis incongrue tractata fuit, febrim ardenti ⁿ⁾, menstruis suppressis, infantum denique dentitioni ^{o)} superueniens.

§. 7.

Vt igitur diabetes deuteropathicus ex putridis, colliquatiuis et corruptis humoribus tam in morbis longis, quam in acutis contagiosis non minus

l) SYDENH. diff. epistol. de hysteria p. 415. CHEYNE de sanitat. infirm. tuend. pag. 149.

m) WEFFER apopl. p. 221.

n) ZAC. LVSITAN. Prae. hist. L. 2. c. 16. p. 445.

o) MORTON. phth. c. 8. h. 3. p. 18. Memorabile sane exemplum trium filiorum, prima infantia, vbi scilicet primum coeperunt denturire, diabetica tabe sublatorum, Pater, qui morbi nomen ignorauit, dum obseruaret eodem modo omnes filios periisse, idque fere circa idem aetatis tempus atque id, in extremam emaciationem reductos, cum perpetua et inextinguibili siti, profluuio urinae mirabili, medicum demum consuluit de quarto filio denturiente, phthisi diabetica pariter affecto, quae nec curationem admisit, vsque dum dentium eruptio iam plane fuerit completa.

minus quam ex inflammatione et abscessu renis et nephritide calculosa generatur; ita diabetem primum imbecillitas renum, nimia corporis refrigeratio, potus nimis aquosus et multo magis frigidus, valentiora diuretica tum alimenta tum medicamenta, immodicum veneris exercitium, humida aeris constitutio, excretio cutanea suppressa, habitus corporis strictior, humor ex atmosphaera attractus, alia producunt irritamentorum genera.

§. 8.

In hypochondriacis, hysteris, subinde periodicum obseruarunt vrinae profluium. Epilepticis quoque et mulieribus, quibus menstrua retenta, familiaris est ista iuxta circuitum parilitas, vt saepe tamen periodicus fluor in continuum abeat. At vero, vt quod res est dicam, an diabetis periodici, quae auctores reliquerunt, exempla diabete nostro vi notionis §. 3. stabilitae iure adnumerari queant, admodum dubito. Ita enim THOM. BARTHOL. ^{p)} refert de PETRO BVLLICHIO, archiatro quondam danico, quod singulis mensibus, praegressis nephri-

p) A. N. C. D. I. A. 2.

phriticis cruciatibus, fluxum diabeticum passus sit, singulisque diebus sub plenilunio mensuras XII. aquae ABSQVE CORPORIS COLLIQVATIONE minxerit, licet vix tertiam partem vnius mensurae interea biberit. Urina fuit sabulosa et sal ex illa elicatum, cani propinatum, eum necavit, pilis cadentibus. Similem observationem recenset OLAVS BORRICHIVS ^{d)} de viro quodam amplissimo hafniensi, qui circa annum aetatis suae LXVI. quouis mense bis semelue potissimum nimirum sub plenilunio, interdum etiam sub nouilunio affectu diabetico afflictus fuit, vbi primis tribus diebus intoleranda stranguria vexabatur, reliquo triduo vero soluebatur vesicae sphincter et his tribus diebus LXXII Lb. vel XXXVI mensurae urinae ABSQVE tamen COLLIQVATIONE CORPORIS euacuabantur, cum interea vix $\frac{1}{2}$ mensuram potus assumerit, et ne toto quidem mense xx. mensur. hauserit. Urina fuit decolor cum filamentis albis immixtis. Septimo semper morbi die vesicae sphincter claudebatur, redibat urinae color, et aeger ad negotia publica reuertebatur.

§. 9.

d) c. l.

§. 9.

Cognitum est hactenus, genus neruorum hanc sibi vindicare proprietatem, vt ipsi impressae mutationes statis quibusdam temporibus recurrant. Quibus si comparaueris laudata diuresis periodicae exempla, sensilitatis quidem aut mobilitatis nimiae speciem argueris, et labem corporis temporariam magis quam perseuerantem, quae an propria vi absque nouae potentiae saltim manifestae accessione, aliquando semet ipsam excitare valeat? an simili ratione, qua euacuationes catharticae decrescente luna melius procedunt, quam crescente, interdum cum nouilunio, saepius vero cum plenilunio conspiret? non permittit abscondita periodorum natura, vt quidquam certi definire possim. Satis est, absque colliuatione corporis mingi vrinam, vt de vera diabetis natura, qui per periodum recurrit, perinde dubius sis, ac de illa diabetis, qui per integram vitam durasse dicitur ^r).

§. 10.

^r) E. N. C. D. I. a. 2. o. 175. Diabete congenito plures infantes, iisdem parentibus natos, mortuos legimus apud cl. DAUTANE Cf. ill. Blumenbach. bibl. med. L. 2. P. I. p. 126.

§. 10.

Cum mortuorum dissectiones, modo diligenter administratae fuerint, et aetiologiae morborum caute applicatae, systemati aegritudinum non parum lucis ac certitudinis attulerint; equidem in iis recensendis, quae praestantissimi et facile principes in arte viri obseruarunt, operam non omnino inutilem me collocaturum putauit. In homine, qui affectibus nephriticis laborauerat, dein in diabetem inciderat, quo interimebatur, renes fere consumptos, vretes admodum tortuosos et in variis locis expansos vidit FR. RY-SCHIVS ¹⁾. Hominem quinquagenarium dissecuit BALLONIVS ²⁾, qui dolore nephritico per longum tempus cruciatus lapillos reddiderat et demum fluxu diabetico moriebatur. Ren sinister lapide anguloso repletus, dexter vero minor erat et callapsus. Idem in alio subiecto diabete defuncto, vesicam vrinariam contractam cum intumescencia et destructione gangraenosa inuenit. In iuvene, malo hypochondriaco laborante, diabete demum extincto, viscerum indurationes, glan.

¹⁾ Oper. om. obs. cent. T. I. c. XIII. p. 18.

²⁾ Confil. 39. L.

glandularum meseraicarum duritiem ac tumorem, tur
 nucis inglandis magnitudinem hic, illic, aequantem, or
 et glandularum tumorem ramo venae portarum fa
 maiori superstratum, liberum sanguinis circulum ret
 strangulantem, detexit I. IVNCKERVS ^{u)}). In sen
 alio exemplo renes solito flaccidiores et cinerei rat
 inuenti sunt ^{v)}), et vitium quoddam hepatis, fea- hal
 tomati simile, in diabeticis post mortem num- sub
 quam fere non obuium RICHARDVS MEAD ^{w)}) dit
 testatur. MORGAGNI ^{x)}) denique historiam
 viri enarrat, qui simul laborauit diabete et vri-
 nae retentione. Aegrotus iste post singulas ca-
 theteris applicationes septem fere lotii libras red-
 didit, cum admodum exiguus esset potulentorum ab
 rum modus. Febre demum lenta correptus, tia
 ta excessit. Peritoneum ad hypogastrium liuens, qu
 et intestina subliuida conspiciebantur. In summo et
 fundo vesicae distentae vasa sanguifera exterius, fa
 tur- ve
 tin- vi
 ci- ob
 de-

^{u)} Ex relatione celeb. KRATZENSTEINI in theoria fluxus
 diabetici § 7.

^{v)} LIEVTAVD hist. anat. med. P.I. c. I. O. 69. p. 250.

^{w)} Mechanical account of poisons. Essay I. Ed. 4. Lond.
 1747. p. 3. sq.

^{x)} de sedibus et causis morb. T. II. L. III. Ep. XLI. art. 14. 15.

em, turgebant; tunica interior hic, illic, rubescebat;
em, omnes vero tunicae solito erant crassiores, vt mis-
rum sa vrina vesica maius, quam par est, volumen
lum retineret. Haec grumum continebat, hydatidem
In semilaceram referentem, quam cum paullo cu-
erei rarius inuestigaret naturae scrutator, pro tenui
tea- habuit concretionem polyposa. Prostata in eodem
um- subiecto tumefacta erat et insigni duritie prae-
o w) dita.

§. II.

G A L E N V S.

ed. Circa causam diabetis proximam auctores
to- ab omni inde tempore in diuersas abiire senten-
vi- tias. GALENVS y), et qui GALENVVM se-
ns, quuntur ceu pathematis huius principium affe-
mo ctionem renum calidam agnoscunt, qua serum
ius sanguinis ex vena caua prolixius alliciant. Quod
ur- vero ob facultatis retentricis infirmitatem diu con-
xus tinere nequeunt, quin ad vesicam demittant, vt
vritiae vitium lienteriae haud absimile sit, quae
ob facultatis ventriculi et intestinorum retentricis
nd. debilitatem per aluum deiiciat.

§. 12.

y) de loc. affect. L. VI. c. 3.

§. 12.

A R E T A E I S.

Secundum A R E T A E I ^{z)} sententiam quoad causam habitumque speciem hydropis diabetes constituit. Peritonaeum, nimirum inquit, conceptaculum ascitis est, nec defluuium habet; in diabete vero idem est a patiente lapsus humoris eademque colliquatio, in renes autem et vesicam exeundo fertur effusio.

§. 13.

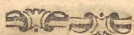
N I C O L A V S P I S O . A V I C E N N A .

Ab humore quodam bilioso, acri, falso, renibus impacto, quo renes continuo ad attractionem sollicitantur, diabetes originem olim deriuauit N I C O L . P I S O ^{a)}, A V I C E N N A E ^{b)} etiam ab theo-

^{z)} diut. morb. cur. L. II. p. 129.

^{a)} de cogn. et cur. praec. C. H. affect. c. 33. p. 338.

^{b)} L. III. Tr. II. c. XVII. p. m. exposit. GENTILIS 416. "Et causa quidem diabetes est dispositio renum, aut propter debilitatem accidentem et dilatantem et apertionem orificiorum meatus, quare non adunatur tanta ho-

theoria de caussa diabetis frigida multis feculo-
rum internallis relata est a scholis medicorum ac
regustata.

§. 14.

CONRINGIVS. WILLISIVS.

In sanguine nimis dissoluto fluxus diabetici
causam quaerit CONRINGIVS ^{c)}, et hanc sangui-
nis tenuitatem a defectu particularum sulphurea-
rum deducit. Huic sententiae proxime accedit
WILLISIVS ^{d)}. Mixtionem enim sanguinis ita
laxari et quadantenus dissolui putat, vt pars san-
guinis serosa a crassamento contineri nequeat, hinc
per renum diuerticula maxime peruria excurrat.
Haec autem sanguinis dissolutio inde oritur, quod
sales diuersae indolis in sanguinis massa connubium
ineant, hinc reliquae particulae salinis, quae eas
ab inuicem seiungunt et in mixtione continent,
libe-

hora, qua figatur aquositas in renibus. Et quandoque
fit illud ex frigore dominante corpori aut renibus. Et
quandoque facit illud potus aquae frigidae aut obsessio
vehemens frigoris in totum penetrantis. " cet.

c) Diff. de diabete. Helmstad. 1676.

d) Oper. omn. Sect. 4. c. 3.

liberatae statim in partes secedant. Quodsi quis pergat, porro quaesiverit, vndenam sales istorum quorum priuata combinatione sanguinis mixtionem solui eiusque fusionem induci supponimus adueniant; non est pro illis designandis vt altius inquiramus. Etenim constat, massae sanguineae particulas salino fixas et volatiles secundum naturam inesse, quibus si quando sal acidus seu fluore potitus fatis vbertim accedat, praedictam affectionem facile excitabit. Praeterea in caussae coniunctae partem renes aliquando conspirare, non abnuat, et renum fermentum ita vitiari posse affirmat, vt sanguinem salis lixiuialis influxu in debita mixtione ac fluiditate non contineat, et serum facile ab eo diuelli finat. Neque absimile videtur WILLISIO, tubulorum renum lymphaticorum nimiam amplitudinem ac peruiationem latici seroso celerrimum et introitum et transitum permittere.

§. 15.

MARTINVS LISTER.

Primariam diabetis sedem in ventriculo et intestinis tenuibus collocavit LISTERVS e)

e) Exercitt. med. de morb. chron. p. 11.

quis
isti
ixtio
imus
altius
ineae
natu-
fluo-
affe-
con-
non
affir-
debi-
erum
e vi-
hati-
nem
itum
o et
s e)
qui

qui in eo egregie fallitur, quod morbi effectus ad sedem morbi stabiliendam adhibeat. Sitis inextinguibilis ex ventriculo oritur -- viscera aegrotis vri videntur et quasi conflagrare -- potum avide ac praepostere ingerunt, vt subitaneae ac continuae fluidorum egestionis par ratio intercedat cum ingestione potulentorum.

§. 16.

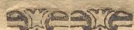
RICHARDVS MEAD.

Hactenus vasculorum renalium imbecillitatis doctrina, tot scholarum praesidiis propugnaculisque munita, propter ipsam dominatus sui diurnitatem fixa atque imnota mansura videbatur, nisi eam quodammodo subruisset MEADII auctoritas *f*). Is enim nouam, a communi medicorum opinione diuersam viam incedit, et morbi sedem hepatis assignat. Diabeti maxime obnoxios pronuntiat eos, qui vitam non satis mobilem degant, hinc laticem vrinofum contrahant, et inde ortam sitim nimia potus refrigerantis ingurgitatione extinguant. Hac lege proportio salis in

B 2

bile

f) Cf. L. I. I.

bile naturalis, qua aqua oleo iungitur, ob partis aquosae exuberantiam iustae ac sanitati congruae mixtioni non sufficit, aqua cum tenuiori quadam olei parte renibus crebro excernitur, et perpetuus eius affluxus canales vriniferos distendit; crassiores vero oleosae particulae, in tubulis hepatis tenuioribus relictæ, substantiam duram et pinguem instar coaguli efficiunt. Neque omnino negari potest, fluxum diabeticum interdum viscerum infarctum sibi coniunctum habere. Cum vero dissectiones mortuorum saepe nullum obstructionis vestigium palam reddiderint, nec raro resoluentium abusus diabete ansam praeberit; caue, ne nimius sis in vnica morbi causa, quae multiplex est, anqui-
renda.

§. 17.

FR. HOFFMANNVS.

Post MEADIVM inuenti sunt alii, qui morbi causam non simplicem, sed ex pluribus conflata tuerentur. Et HOFFMANNVS g) quidem ita ratiocinatur: vrinae transitu per renes ab obstaculo quocumque intercepto, fieri non potest, quin pars vreteris
pari-

g) Op. omn. T. IV. p. m. 275.

pariter ac renis cauitas a cumulato sero urinoso nimis dilatetur et expandatur. Sub hac stagnatione non exigua feri quantitas ad sanguinis massam retroire videtur. Obstaculo vero remoto, calculi mole imminuta, spasmis mitigatis, rel. primum collecta in rene et vreteribus vrina magno cum impetu per vesicam erumpit, tunque retroactum antea in sanguinem serum ex hoc iterum per poros renum laxatos apertosque in vias penetrat urinarias.

§. 18.

VOGELIVS.

Sententiam suam interponit VOGELIVS ^{h)}, cui interdum renes laborare videntur singulari imbecillitate, interdum vero non laborare, et sanguinis massa in serum tantummodo copiosius fusa esse, siquidem renum varia vitia aliquando detecta sunt in cadaueribus atque insuper diabetes natius antiquorum sententiam confirmat. Liquefactionem vero feri, illaesis renibus, probabilem

^{h)} Praelect. de C. H. affect. p. 281. Ceu morbum colliquativum diabetem considerat I. BRISBANE auserles. Fälle. Altenb. 1777. p. 15. Renum irritatio, omnem feri copiam ad se alliciens, placet III. de KR'ZOWITZ de diab. comment. Vindob. 1778.

reddunt tum symptomaticus diabetes, tum diureti-
corum effectus et refrigeratio, quae in nonnullis dia-
betem parit. Neque improbable est, quod
utrumque vitium in vno corpore simul existat.

§. 19.

CVLLEN. PLACE.

Nec defuerunt nouissimis temporibus, qui
assimilationem succi alibilis deficientem, vitiatam,
causam diabete praebere statuerent. CVLLE-
NVM. ⁱ⁾ et FRANC. PLACE ^{k)} nominasse
sufficiat.

§. 20.

D A R V I N V S.

Quae vero vt animum coaeuorum, ita
maxime detinuit meum, doctrina est cl. DAR-
VINI ^{l)}, in medium nuper allata. Qui quidem,
cum

ⁱ⁾ Anfangsgr. d. pract. A. W. Th. 3. S. 301.

^{k)} Diss. de vera diabetes causa in defectu assimilationis
quaerenda. Goett. 1784.

^{l)} E. DARVIN account of the retrograde motion of the
absorbent Vessels etc. Lichtfield. 1780. Idem tractatus
in

cum intelligeret, diuerfas de diabetis origine doctrinas, adhuc diuulgatas, omnibus circa phaenomenorum explicationem difficultatibus superandis minime sufficere, eo adductus est, vt motum vasorum lympham vehentium retrogradum sibi fumeret, et hanc caussam plurimis sustineret argumentis, quibus quanta ad persuadendum vis insit, infra patebit.

§. 21.

Vasorum lymphaticorum sub nomine veniunt venae subtiles, diaphanae, ex diversis corporis partibus liquidum pellucidum excolor, subin et subflavescentes aut rubellum revehentes. Vasa haec lymphatica una cum venis lacteis, quae proprio magis termino vasa lymphatica intestinorum vocari possent, cum trunco communi, *ductus thoracicus*, appellato, et glandulis rotundis aut ita dictis lymphaticis systema lymphaticum constituunt. Vasa igitur lactea, praeter originem, in omnibus cum lymphaticis conveniunt, nam eadem

in linguam germanicam versus, prostat in: auserl.
Abhandl. f. pract. Aerzte. B. 6. St. 2. p. 254.

dem illis est fabrica, eodem modo per glandulas conglobatas distribuuntur, vnum omnino vasorum genus, absorbentium nomine ab aliis distinguendum.

§. 22.

Membrana horum vasculorum tenuis est, pellucida, robusta tamen fatis, ratione ad propriam illorum indolem sumta. Vasa propria ac nervos et fibras musculares huic membranae inesse, praeter clariss. LEBER ^{m)} aliosque, nuperrime etiam illust. SHELDON ⁿ⁾ docuit, vti id ex eorum irritabilitate, euacuatorum liquido contento contractione, intumescencia ac dolore aperte demonstratur.

§. 23.

Valuulas naeta sunt vasa lymphatica, iis fatis similes, quae in venis rubris inueniuntur; gemina nimirum sunt vela semilunaria a duplicata versus iuteriora prominente membrana horum
va-

^{m)} Praelect. anatom. p. 305.

ⁿ⁾ The History of the absorbent System ex recensione ill. Blumenbach, Bibl. med. L. I. p. IV. p. 676.

vaforum efformata, et spatium parabolicum includentia, cuius apex conuexus partem vasculi a corde remotiorem, cornua vero ductum thoracicum respiciunt, hinc lymphae maiores in truncos liberum fluxum concedunt, eius vero in minores ramulos refluxum in statu naturali impediunt. Valuularum membrana microscopio lustrata, fibras innumeras ab vna parte in oppositam exporrectas, totidemque quasi furculos et fibras motrices repraesentantes, conspiciendas praebet, neque deficiunt hic corpuscula orbicularia, hinc inde fibris descriptis annexa. Ab hac ita fabricata valuula robur eius pendere facile est intellectu. Insigne autem his valuulis robur inesse, ex eo apparet, quod magnum saepe mercurii pondus sustineant, nec facile inde rumpantur. In plerisque vasis absorbentibus numerosae quidem sunt illae valuulae, sed non in omnibus eadem illarum est frequentia; dantur enim ramuli lymphatici v. g. in ventriculo, valuulis rarissime distincti ^o). Quid quod vasa absorbentia valuulis
omnino

^o) b MECKEL. diff. epistolar. de vasis lymphat. glandulisque conglobat. P. 13.

omnino destituta a viris clarissimis visa sunt et descripta p).

§. 24.

Dispersa sunt vasa absorbentia per totum corpus q) et ita quidem, vt virium externarum, pulmonum nimirum, muscutorum, intestinorum et vasorum rubrorum actioni simul obnoxia sint.

§. 25.

Vasa lymphatica in specie sic dicta a superficie in- et externa totius corporis, membranarumque cauum quoddam includentium oriuntur ex cellulosa; vasa autem lactea eodem modo ab intestinis, vt vasa lymphatica ex cellulosa proueniunt. Plurimi eiusmodi ex cellulosa orti ramuli
lymp

p) HALLER. Element. Physiol. T. VII. p. 195.

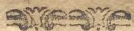
q) Cum praesentia vasorum absorbentium in multis animalium classibus, auibis quippe, ceu anseri, gallo indico, amphibis, quin in piscibus demonstrata est, tum in quadrupedibus et homine, ea in manibus et pede, cerebro et oculo a clarissimis viris observata sunt, vt probabile sit admodum, vix vllam partem C. H. existere, illis plane destitutam.

lymphatici sub vltiori progressu in maiores confluunt ramos, horumque plures sensim sensimque coëuntes trunculum siue vas lymphaticum constituunt, quod vltius progrediens saepius diuiditur in ramos trunco minores, acutissimo angulo a se invicem discedentes, atque haec diuisio ter quaterque, immo pluries occurrere solet. Sic longo saepe tractu absque glandulis conglobatis incedunt vasa lymphatica, quas tamen continuato itinere salutare solent ita, vt vel integra, vel ante insertionem in varios minores incerti numeri ramos fissa, glandulam intrent, hic vltius diuidenda, tandem e glandula ad alias partes propentia, in ductum vnicum conueniant. Communis vasorum absorbentium confluxus in ductum thoracicum constanter fere obseruatur ^r). Hic ductus perpendiculariter fere adscendit et venae subclauiae sinistrae cum iugulari interna coniunctionem plerumque ingreditur. Notari etiam meretur, vasa absorbentia multis anastomosibus inter se communicare.

§. 26.

- ^r) Interdum vasa lymphatica liquorem suum partim venae subclauiae extrae, partim venae iugulari internaee infundunt. Vid. MASCAGNI Prodrôme d'un ouvrage sur le Systeme des vaisseaux lymphatiques etc.

§. 26.

Diximus vasa absorbentia continuato itinere glandulas conglobatas adire; ergo necesse erit, vt de his differamus. Veniunt autem glandularum conglobatarum nomine corpora subrotunda aut inaequalia, diuersae magnitudinis, quae vasa lymphatica modo recipiunt, iterumque dimittunt, et vt verbis LUDWIGII ^{s)} vtar, concatenatum quasi vasorum tractum efficiunt, hinc in collo, pectore, abdomine sita, et ad artus vsque cum magnis vasis producta inque mesenterio et circa ductus thoracici tractum potissimum conspicua. Hae glandulae membrana teguntur sat firma, duriuscula, facile densiorem naturam, immo cartilagineam nonnumquam induente, vasculis sanguiferis numerosissimis distincta, quae vt omnibus vel minimis partibus, ita etiam his glandulis nutritionis causa natura destinavit: adeoque haec vasa cum illis, quae glandularum conglobatarum texturam constituunt, neutiquam continua sunt, sed superficiem glandularum ambeunt. Nervi glandulas conglobatas adeuntes, ante egres-

sum

s) Institut. physiol. P.I. C.IV. §. 231.

sum ramulos emittunt *). Hac breui descriptione de structura, ortu, situ, fine et distributione vasorum lymphaticorum per glandulas lymphaticas praemissa, usum harum partium paucis attingamus.

§. 27.

Oeconomiam animale[m] sine noua deperditorum restitutione neque diu persistere, neque incolumem conseruari posse, adeo verum est, vt quantum scio, nemini dubium sit. Quam diu enim vitam eamque perfectam agimus, perpetuo tam fluidae partes, ex quibus corpus nostrum compositum est, amittuntur, et sanguis, qui fons atque origo omnium, quae secernuntur, atque e corpore excernuntur, fluidorum, iure appellatur, continuo consumitur, dum altera humorum pars per cutem et pulmones diffatur, altera per sputum, vrinam, alvum, proiicitur. Neque parum sanguinis ad partium solidarum nutritionem impenditur. Porro perenni humorum per vasa motu, partes eorum atteruntur

*) WERNERI et FELLERI descript. anatomico-physiologica vasorum lacteorum atque lymphaticor. Lips. 1784.

rur et destruantur; salia magis evolvuntur et liberantur, mitis fluidorum indoles in acrem mutatur, variaque impuritatibus et acrimoniae genera nascuntur, quae certe sanitatem destruerent, nisi partim excernerentur, partim autem nova blandi fluidi accessione temperarentur et corrigerentur. In quem finem natura machinae animalis vasa dedit, quae novum liquidi penum sanguinis massae affundant.

§. 28.

Vasa enim sic dicta lactea apertis extremorum orificiis in intestina hiant, chylum ibi contentum absorbent, et per glandulas conglobatas ferunt. Ex his postquam chylus mutationes suas sustinuit, ulterius promovetur per capsulam chyli, ex qua per ductum thoracicum ascendit, et tandem in venam subclaviam sinistram effunditur. Simili modo vasa absorbentia per totum corpus dispersa, humidum, quod ipsis se offert, attrahunt, et per ductum thoracicum sanguini venoso reddunt. Vires autem, quarum actione liquidum a vasis absorbentibus haustum promovetur, sunt

sunt

sunt vis membranae ^{u)} contractilis, musculi et arteriae, his vasis adiacentes; at tamen hae vires tam retrorsum quam antrorsum fluidum pellent, nisi valuulae retrocedenti fluido resistent.

§. 29.

Cognita igitur vasorum absorbentium in oeconomia animali dignitate, restat vt paucis affectiones, quae in haec vasa cadunt, perstringamus; partium enim, quarum structura et vsus per longa seculorum interualla latuere, morbos, eorumque causas detegere, in eo quidem decus et ornamentum inuenire mihi videor. Ne autem limites dissertatiunculae transgrediar, necesse erit, vt in iis solummodo acquiescam, quae theoriae morbi diabetici diiudicandae inseruiunt. Omnis vero, quae de theoria Darwiniana institui potest, disputatio, his fere continetur: num vasa valuulosa tale vitii genus contrahere possint, quo fluida in ipsis contenta, directione contraria moueantur?

^{u)} Hanc vim contractilem in vasis absorbentibus multo quam in vasis rubris validiorem esse HALLERVS ipse concedit. Element. Physiolog. T. VII. p. 234.

tur? an fluida alia etiam via, quam per vreteres, ad vesicam perueniant? an omnia fluxus diabetici phoenomena de motu retrogrado lymphae et chyli versus vesicam certiores nos reddant?

§. 30.

Vt primae quaestioni faciamus fatis, oportet structuram valvularum respicere. Sunt enim valvulae, quae tam ad motum fluidi promouendum, quam ad eius refluxum impediendum in statu naturali faciunt, ex fibris muscularibus compositae, quae variis causis tono suo priuari, laxitatem, rigiditatem, morbosam contrahere queunt, vt fluida in vasis absorbentibus contenta, ac viribus supra determinatis mouenda, ob vitia valvularum, siue earum paralyfin, siue rigiditatem, viam quaerant a legibus naturae abludentem, et sub conditione versus vesicam ferantur. At vero haec valvularum vitia non ficta, sed veritati consentanea esse, indubiis comprobatur obseruatis. Sic valvulae aortae saepius vitiosae exstiterunt, in quo casu sanguinis refluxus versus cor minime impediri potuit, quem vehementiores exceperunt cordis palpitationes. Exemplum simile offert

offert valvula coli, dum excrementa alvina motu retrogrado per os ejiciuntur ex obstructione alvi contumaciori; valvula orificii ventriculi superioris, quo tempore contenta versus gulam regurgitant. Cumque hoc valvularum genus etiam majus robur sit nactum, nonne per modum analogiae conicere licet, vasorum lymphaticorum valvulas simili modo eoque facilius affici, quo minus robur earum resistit?

§. 31.

Sed ut in alteram quaestionem descendamus, ab omni inde tempore clari fuere viri, qui praeter renes viam aliam suspicarentur ex ventriculo in vesicam ducere, qua brevissimo itinere potus e corpore egrediatur. Inter recentiores in primis clariss. KRATZENSTEIN ^{w)} hanc viam extra omnem dubitationis aleam posuit. His enim verbis euentum experimentorum hanc ob causam institutorum enarrat: Incisione exigua in abdomine canis vivi facta, ambo vretres filo cerato ligavimus, vulnusque consolidavimus, et majoris certitudinis gratia vesicam ab omni lotio ope

w) l. c. §. 22.

ope catheteris exonerauimus. Nihilo minus canis potum paulo post auide ingurgitans, vrinam per consuetas vias reddidit. Idem quoque accidit, postquam vreteres prorsus abscissi erant. Alterum experimentum, quo confirmatur, non omnem vrinam necessario per arterias renales fecerni et vretorum ope ad vesicam deferri, clariss. DARVINVS *) instituit. Propinavit nimirum homini cuidam potum sic dictum Punsch, cui nitrum admixtum erat; vrina quae paulo post emittebatur, nitri praesentiam manifeste monstrabat, in sanguine vero, eodem tempore e vena ejusdem hominis detracto, nullum nitri vestigium deprehendebatur. Similem fere observationem illustr. PERCIVAL 2) habet, et viam suadent aquae frigidae, in calidum corpus ingestae, pene absque intervallo temporis de corpore egressus, natura potulentorum vix mutata, quae in lotio eadem rediit, qualis in potu fuerat, lotium renibus morbosis destructis generatum, aquae in caveam abdominis iniectae intra aliquot horas resorptio, per vrinam egestio, celerrimae hydropicorum per

*) l. c.

2) Beispiele einer umgekehrten Bewegung der Feuchtigkeiten in den lymphatischen Gefäßen: Abh. zum Geb. für prakt. Aerzte B. 10. S. 200.

per vomitum sanationes. Quoniam nunc experimenta a viris fide dignissimis capta, et quae secundum et quae praeter naturam eveniunt, satis luculenter demonstrant, aliam praeter renes adesse viam, qua fluida ad vesicae cavum perveniant; hanc viam indagare reliquum erit. Mitto nunc ea omnia, quae hac de re ASCLEPIADES ^{z)}, BERNH. ALBINUS ^{a)}, et cl. KRATZENSTEIN ^{b)} tradiderunt, et vnam propugno DARVINI sententiam, qui fluida per vasa vesicae absorbentia, cum vasis lacteis communicantia, in statu valvularum morbofo ad vesicam directione contraria moveri docuit. Facile enim intelligitur, clarissimi viri doctrinam, fluxui diabetico accommodatam, naturam et indolem morbi egregie illustrare. Quo clarius vero de huius doctrinae dignitate constet, opus est, vt ad tertiam quaestionem nos accingamus: an omnia fluxus diabetici phoenomena de motu lymphae et chyli versus vesicam retrogrado certiores nos reddant?

C 2

§. 32.

z) Ejus dissert. de diabete vero. Francof. ad Oder. 1689.

a) Ejus oper. lib. II. Tract. 3. Cap. I.

b) l. c. pag. 12 sq.

§. 32.

At sane juxta theoriam de motu retrogrado lymphae et chyli versus vesicam, dictu non difficile erit, vnde tam copia enormis, quam singularis ille sapor et odor urinae diabeticorum proveniant. Vasa enim absorbentia, quae orificiis suis in totam superficiem externam, cutim dico et pulmones, aperiuntur, humidum aereum resorbent, eiusque maximam partem ad vesicam mittunt. Simili ratione vasa lactea chylum ex intestinis resumunt, et propter communicationem, quae inter vasa absorbentia vesicae et vasa lactea intercedit, urinae affundunt. Fieri autem non potest propter lymphae et chyli e corpore secesum, quin massae sanguineae et reliquorum humorum contextus naturalis destruat, sales evolvantur et fitim inextinguibilem creent, et omnis fucus, nutritioni atque augmento corporis destinatus, absumatur, vitae denique vires cum tono viscerum ob defraudatum alimentum prosternantur, et intra breue temporis spatium aegri redantur Sceletis similes.

§. 33.

Ex iis, quae hactenus disseruimus, satis constare nunc arbitror, motus retrogradi doctrinam

nam ab ipsa quasi natura dictitatum, omnem aliam, olim excogitatum, longo intervallo post se relinquere, quam vero ut recte capias, haec attende. 1) Sunt innumerae causae, quae lymphae motus directionem invertere valeant. Abusus spirituosorum, quem inter causas diabetis remotas solemniore locum tenere cognitum est, primam laedit digestionis officinam et chylum acrimonia inficit, quae insignem systematis absorbentis irritabilitatem mirifice excitat, ut fluida ingesta vasa distendant ac valvulas premant, quae denique cedunt pressioni et fluidorum retrogressionem permittunt. Non absimili ratione vermes, aromata, alcalina, exanthemata retro pulsa, viscerum obstructions, pathemata animi et alia huius commatis irritantia agunt. Caue tamen, credas, hactenus commemorata morbo producendo sola sufficere. Cum enim sexcentos cernere licet, qui ex saburra verminosa, spirituosorum abusu, passione hypochondriaca, vel quovis alio symptomate, modo non fluxu diabetico laborant; tum a veritatis tramite non multum recedes, si statuas, vasis absorbentibus ad vesicam migrantibus morbosam, quaecumque demum ea sit, conditionem inhaerere, nata occasione morbo suscipiendo

piendo idoneam. Praedispositio enim si abest, non nocebit occasio; et vicissim si praedispositionem ab occasione caues, cavebis a morbo. 2) Et his quidem facile adduci te sinas, tonum vasorum absorbentium alienatum, occasione qualicumque iunctum, pro causa diabetis proxima in vniuersum habere, quod tamen absque rei detrimento fieri nequit. Causa enim proxima vniuersam originis morbi rationem continet, omnes igitur et singulas remotas involvit. Iam vero aquosa humorum tenuitas, spissitudo inflammatoria atrabiliaria, mixtionem stabilem cum aquosis aegre admittens, crassamenti cum portione aquea iusto laxior cohaesio, acrimonia attenuans, dissolvens, colliquefaciens, multiplex, aquosa forte bilis inundatio, mixtionis hinc ac virtutis saponaceae destructio, pinguedinis et gelatinae nutrientis in laticem aquosum degeneratio cum vasculorum renalium laxitate ita conspirare potest, vt quidem frequentius in tonum vasorum absorbentium praeternaturaliter constitutum, neutiquam tamen semper in eo morbi causam recte conseras, et causam proximam determinaturus, vix aliam inuenias, quam feri, lymphae, olei, praeter naturam ad vesicam determinationem. Optandum sane est, vt
 quibus

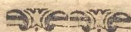
quibus hoc leue videtur momentum, iis vero fit curae cordique. Hac enim via eo peruenimus, vt diuersis auctorum de caussa diabetis opinionibus, quatenus medentis attentionem in casu obvio merentur, nec quidquam detrahamus, nec nimium largiamur. 3) Quod denique motum lymphae retrogradum attinet, res, vt mihi quidem videtur, non ita accipienda est, quasi ipsa virium moventium directio invertatur. Haec enim directionis virium inversio vt hactenus nulla comprobata est obseruatione, ita naturae legibus repugnat. Hinc simplicissimae etiam rationi magis convenit, vno ostio ventriculi clauso, et vi ac nisu contentorum versus parietes ab intensiore fibrarum muscularium contractione nimium aucto, eo recedere contenta, vbi minorem offendant resistantiam, in alterum scilicet ostium laxum atque apertum, et hac lege vomitum perfici absque inuersione motus peristaltici. Constat etiam ex aliis exemplis, spasmum pro intensitatis gradu liquidi in parte affecta motum modo accelerare, modo intendere, modo retardare, liquidum quoque vel retinere et congerere, vel ad alia loca, vicina scilicet, consentientia, opposita, minus resistantia repellere. Si tibi arridet nostrasententia, meminisse iuvabit, vasa corporis abforbentia sympathiam quamdam et consensionem
inter

inter se alere, quae efficit, vt vno vasorum ramo a stimulo vehementiore ad nimiam actionem sollicitato, eadem stimuli impressio, eademque, quae impressioni respondet, motus enormitas ad alterum ramum propagetur. Si vasa intestinorum lactea a quocumque irritamenti genere irritata fuerint, haec ipsa irritatio cum vasis lymphaticis viarum vrinae ita communicatur, vt cum in statu naturali, leni tantum palpitatione, quod verosimile est, fluidum moueatur, excedens in statu morbofo fibrillarum palpitatio, et huic impar valvularum potentia, versus vesicam regurgitare sinant absorbtum vesicae fluidum, quamque vasa ex intestinis imbiberunt chyli particulam. Quo frequentius redintegratur irritamenti genus, eo magis affluescit repetitae impressioni vasorum irritabilitas, vt a leuiori stimulo motus nec huic, nec functionibus corporis respondentes sequantur.

§. 34.

Neque igitur difficile erit, quae ad morbi prognosin faciunt, ex antecedentibus eruere. Diabetem morbum esse perrarum, et si inciderit, periculosum admodum ac saepe lethalem, in eo vno ore consentiunt omnes. Nescio tamen, an id, quod adeo rarum praedicant, mali genus, specie plerumque ac simulatione decipiat? Aegroti enim

enim dum diabete corripiuntur, bona sua vix habent suspecta ac negligunt morbum. Medicus saepe non animadvertit diabetem, nullam enim habet rationem urinae vel quantitatis vel qualitatis vitiatæ, nec reliqua aestimat, quæ supra aestimanda commendavimus (§. 3.). An adeo mirum, morbum expertorum remediorum vim aut eludere plane, aut malignius ipsi cedere? cum diabetici a morbi principio nec dolorem nec magnum incommodum sentientes genio suo plerumque tantisper indulgeant, dum graviora, quæ aegros medicinam adire cogunt, superveniant symptomata. Diabetes enim, qui in verminosos, hypochondriacos, feminas hystericas incidit, consuetudine nondum inveteratus, omnem omnino sanationem non respuit; at curatu difficilis est post immodicum laborem, nimiam venerem, chronicas febres, tantoque difficilior, quo diutius aegrum afflixit, quo provector aetas est, et quo magis fractæ sunt vires. Funestum morbi exitum sudores frigidi, convulsiones, diarrhoea colliquatiua significant. Diabetes congenitus, qui labem systematis absorbentis, alta radice defixam, arguit, omni salutis spe aegrum deturbat.

§. 35.

Si quid igitur agas, tempestive agas, ne vires vitæ languescant. Norma agendi generalis

ex

ex definita morbi natura fluit, et his potissimum absolvitur: 1) vt exploratum irritamenti genus removeamus, et caussis fugiendis et iis, quae caussis contraria sunt, admittendis nouam irritamenti successionem praepediamus 2) ut motum, quem conceperunt vasa lymphatica vehementiorem, compescamus 3) ut vniuersum corpus roborando, potentiae ad agendum aequilibrium restituamus, inter varios ramos ex genere vasorum lymphaticorum sublatum. Quo vero curatius praecepta generaliora ad casus specialiores applicari queant; non incongruum erit species diabetis adicere ab artifice medico probe distinguendas.

§. 36.

I. *Diabetes a stimulo, qui primis viis inhaeret.*

Signa saburrae gastricae, acidae, biliosae, vermiferae rel. Causa sananda haud aegre eruitur. Hinc evacuantia, in primis vomitoria, demulcentia, roborantia, amara, curam subinde absolvunt.

§. 37.

II. *Stimulus diureticus loco remotiori inest, et lege consensus vasa vesicae resorbentia afficit. Huc pertinet diabetes infantum a dentitione ^{c)}, rel.*

§. 38.

c) R. WHYTT de morb. neru. 1771. p. 421. MORTON l. f. c. Instante noua dentium eruptione, praecri-

§. 38.

III. *Nervorum mobilitas efficit, ut vitae sanae obiecta, res non naturales dictae, motum vasorum lymphaticorum excedentem et lymphae reurgitationem producant* Hinc diabetes hypochondriacorum, hysteriarum, hominum qui prava et diuturna consuetudine liquorum spirituosorum ingurgitationis, quamvis ab ea inpraesentiarum abstineant, talem generis nervosi subierunt mutationem, ut vel a leuissimo stimulo ad urinam ferantur. Calor praeternaturalis, in partibus solidis accensus, spasmi, affectus epileptici, vertiginosi, genus nervorum in causa esse probabile reddunt. Primariam igitur affectionem respiciat medicus et neurosi occurrat, vigorem nervosum excitando, restaurando, per fugam caussarum et nervina congrua, energiam adiuuando, excretiones moderando, non neglecta aegritudine praegressa aut comitata, non raro larvata.

§. 39.

IV. *Stimulus proxime agit in vasa viarum urinae lymphatica, et lege consensus tantum in*
remo-

scripit Gr. VI. VII. vel VIII. rhei barbari omni mane et tantillum diaecordii hora somni sumendum. Nec dubitandum, vim rhabarbari ad urinae vias integram pertinere, ob colorem, quem urinae impertit.

remotiora. Quod mihi quidem vbiuis obtinuisse videtur, vbi exanthemata retropulsa, febres, arthritis, diabetem excitarunt ^{d)}. In eo igitur casu agendum id erit a medico, vt acrimoniae, quaecumque sit, stimulum propria cuius medela imminuat, corrigat, deriuat et corpore educat; nec negligat impetum stimuli in vasa lymphatica, paregoricis restinguendum.

§. 40.

V. *Actio irritamenti mechanici, ductus vriniferos adiacentis, immodicam vrinae excretionem inducit.* Huius loci diabetes est ab excrementis induratis, a flatibus in colo retentis ^{e)}, rel. Salus a clysmatibus, medicamentis, eccoproticis, carminatiuis, expectanda.

§. 41.

VI. *Aucta humiditatis aeris per vasa cutanea inhalatio causam profluuii sistit primariam.* Quae cum in omni fere diabete praesto est, tum in ferie caussarum oppugnari debet a medico, si a principio morbi vrina excernitur pallida, aquosa, absque notabili virium detrimento; postea vero

d) SAUVAGES Nofol. method. Diabetes febricosus et arthriticus.

e) KAEMPF enchirid. med. p. 137.

ro, per sympathiam, vasorum resorbentium irritabilitas increfcit, quae in in refina, adiposae cellulas e. f. p. hiant. Salus a spirituosus, volatilibus, vigore excretionis cutaneae, fuga intemperantiae, refrigerii, pathematum animi deprimentium, integumentis corporis calidis, fomno pauco sub ftragulis capiendo, esculentis facile absumendis perspiratione. Huius generis diabetem diaeta congrua, aeris humidi, frigidi, fuga et motu corporis, sub coelo sicco, sereno, sanatum legimus *f*). Quae si fuerint incassum tentata, nihil conuenientius erit inunctionibus oleosis, quas perperam negligit aetas nostra *g*).

§. 42.

VII. *Subinde omnino inertia sunt vasa vesicae resorbentia; vasculorum vero renalium imbecillitas humoris serosi congestionem auget.* Haec species diabetis partium inferiorum paralyfin, retentionem vrinae, maxime in senibus excipit. Vasorum vesicae resorbentium tonus vt ad statum naturalem reducatur, quod tamen aegre obtinetur, opus est topica roborantium applicatione, frictionibus neruinis, huius generis fomen-

f) SWIETEN Comm. in BOERHAAV. T. II. p. 275.

g) DARVIN l. c.

fomentis, vnguentis, embrocatione, vesicatoriis. Tincturae cantharidum adeo laudatae virtutes *h)*, si recte sentio, huic potissimum diabetis naturae conueniunt, quae ad atoniam redit, in qua superanda vix alius stimulus prae illo cantharidum excellit.

§. 43.

VIII. *Vires corporis labefactatae, et mixtio liquidorum omnium peruersa immodici vrinae profluuii rationem continent.* Quae caussa si fuerit signis suis declarata, vitam aegri periclitari, etiam me non dicente intelligis. Eandem enim originem agnoscit cum diarrhoea et sudoribus hecticorum, eandem medelam requirit, eademque ratione medicamentorum vim respuit. Sed haec differuisse sufficiat.

h) TH. MORGAN mechanical practice of Physick. Lond. 1715. P. 354.

BRISBANE auserles. med. pract. Fælle a. d. Engl. Altenb. 1771.

v. d. HAAR Wahrnehmung v. e. Harnruhr w. d. d. Gebrauch d. Chinarinde u. d. spanischen Fliegen geheilt worden. Abb. z. Geb. f. pract. Aerzte, B. 8. p. 41.

to-
rae
um
am
lus

ido-
uui
nis
am
um
ous
ea-
uit.

nd.

ngl.

Ge-
heit

W 118
PICA

SPECIMEN INAUGVRALE MEDICVM
DIABETIS
INDOLEM AC MEDELAM
SISTENS

Q V O D
GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
CONSENSV
PRAESIDE
D. IO. FR. GOTTL. GOLDHAGEN

PROFESSORE MEDICINAE, PHILOSOPHIAE
ET
HISTORIAE NATVRALIS PVBLICO ORDINARIO, CET.
PRO GRADV DOCTORIS
SOLEMNITER CONSEQVENDO
AD D. X. NOVEMBR. MDCCLXXXVI.
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITTIT

A V C T O R
VALENTINVS THEOPHILVS GERTH
MARIEBVRGO - BORVSSVS OCCIDENTALIS.

HALAE,
FORMIS I. C. HENDELII.

